

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**ГЕНДЕРНІ МАРКЕРИ МОВЛЕННЯ
ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО ТА ОЛЕНИ ЗЕЛЕНСЬКОЇ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «бакалавр»
студентки ІV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова і
література», ОПП «Українська мова і
література та західноєвропейська мова»
Катерини БАРАБАШ

Науковий керівник:
к.філол.н., асистент кафедри української мови
та прикладної лінгвістики
Святослав ШЕВЕЛЬ

«Допущено до захисту»
Протокол № 11 засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
ННІФ від 01.06.2023
Завідувач кафедри _____ **Сергій РІЗНИК**

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. Загальнотеоретичні основи досліджень з гендерної лінгвістики.	6
1.1 Комунікативні вияви політичного дискурсу в сучасних дослідженнях.....	7
1.2 Гендерно марковані комунікативні стратегії у мовленні.....	10
1.3 Класифікація гендерних маркерів.....	13
Висновки до першого розділу.....	17
Розділ II. Лінгвогендерна специфіка політичного дискурсу Володимира та Олени Зеленських.....	18
2.1. Комунікативні стратегії та гендерні маркери в офіційних зверненнях Володимира Зеленського.....	18
2.2. Комунікативні стратегії та гендерні маркери в офіційних зверненнях Олени Зеленської.....	25
2.3. Приватний дискурс Володимира та Олени Зеленських (на матеріалі інтерв'ю для CNN та для ведучих телемарафону).....	32
Висновки до другого розділу.....	37
Висновки.....	41
Список використаної літератури.....	44
Список використаних джерел.....	46

ВСТУП

Бакалаврську роботу присвячено аналізу гендерних маркерів мовлення Володимира Зеленського та Олени Зеленської на основі їхніх промов та інтерв'ю.

Наукова проблема полягає у дослідженні впливу гендерних чинників на мовлення та комунікацію політичних діячів.

Актуальність дослідження визначається за такими параметрами: гендерні проблеми в суспільстві; новизна дослідження, бо дослідження гендерних маркерів у промовах Володимира Зеленського та Олени Зеленської є новим і малодослідженим напрямком у гендерній лінгвістиці; політична кон'юнктура; мовна практика в політичному контексті; мовна політика в Україні.

Мета бакалаврської роботи полягає у виявленні та аналізі гендерних розбіжностей у мовленні Володимира та Олени Зеленських. Відповідно до мети у бакалаврській роботі поставлені та підлягають виконанню такі завдання:

- проаналізувати поняття «гендерна лінгвістика» та визначити його маркери;
- дослідити гендерні маркери мовлення Володимира та Олени Зеленських;
- встановити спільні та відмінні риси у чоловічому та жіночому мовленні у різних ситуаціях: в офіційному та побутовому спілкуванні.

Завдання у нашому дослідженні:

1. Виявити відмінності у мовленні між Володимиром Зеленським та Оленою Зеленською з точки зору гендерних аспектів.
2. Дослідити вплив гендерних маркерів мовлення на сприйняття та оцінку політичних діячів.
3. Вивчити зв'язок між гендерним мовленням та політичною риторикою.

4. Зрозуміти індивідуальний спосіб вираження гендерної ідентичності та стилістики мовлення Володимира Зеленського та Олени Зеленської.

Об'єктом дослідження є інтерв'ю та промови Володимира та Олени Зеленських.

Предмет – гендерні маркери мовлення Володимира Зеленського та Олени Зеленської.

Під час дослідження використовувались такі **методи** наукового дослідження: аналіз, порівняння, спостереження, а також зіставний, структурний та функційний лінгвістичні методи.

Методологічною базою для дослідження стали праці вітчизняних та закордонних науковців у сфері гендерної лінгвістики, а також політології.

Практичне значення нашого дослідження в декількох аспектах:

1. Розуміння гендерних аспектів політичної комунікації: Дослідження допоможе глибше розуміти, як гендерні маркери мовлення впливають на сприйняття політичних діячів та їхню ефективність у комунікації з різними аудиторіями. Це може бути корисним для політичних консультантів, менеджерів та політичних лідерів для оптимізації свого способу спілкування та підвищення впливу.

2. Розкриття гендерних стереотипів: Дослідження може виявити наявність або посилення гендерних стереотипів у мовленні політичних діячів. Це може сприяти усвідомленню таких стереотипів та спонукати до дискусій про їхню впливову роль у суспільстві.

3. Виявлення індивідуальної гендерної ідентичності: Дослідження може розкрити, як Володимир Зеленський та Олена Зеленська виражають свою гендерну ідентичність через мовлення. Це може допомогти в розумінні індивідуальної специфіки та автентичності політичних лідерів.

4. Вплив на гендерну політику та рівність: Дослідження може надати підґрунтя для обговорення гендерних аспектів політичної комунікації і впливу на

гендерну рівність у суспільстві. Врахування гендерних маркерів мовлення може стати важливим кроком у забезпеченні більш рівноправних умов для політичної участі та репрезентації.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

У вступі визначається актуальність дослідження, а також мета, завдання об'єкт та предмет бакалаврської роботи.

У Розділі I надається визначення поняття гендерної лінгвістики, гендер, комунікативних стратегій, гендерних маркерів.

У Розділі II розглядаються гендерні маркери в офіційному та побутовому спілкуванні Зеленських.

У Висновках надаються загальні короткі підсумки дослідження.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕНЬ З ГЕНДЕРНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Гендерна лінгвістика – це розділ лінгвістики, який зосереджується на зв'язку між мовою та статтю, а також на тому, як цей зв'язок формує наші соціальні та культурні практики, лінгвістика — це вивчення зв'язку між мовою та статтю, шляхів, у які гендер впливає на використання мови, і способів, у які використання мови конструює та відтворює гендер.

Прагнення зрівняти права між чоловіком і жінкою виявляється не тільки в сфері державної політики, але й у сформованій в останні роки гендерній лінгвістичній політиці. Виробляється гендерний підхід, що веде до появи «інклюзивної» мови, за допомогою якого можна усунути або зм'якшити протиставлення чоловіків і жінок. [5 с.46]

Гендерна лінгвістика прагне з'ясувати, як мова відображає та зміцнює гендерні ставлення та поведінку, і як її можна використовувати для оскарження або підриву гендерних норм. Гендерна лінгвістика досліджує, як мовні структури та практики відображають і конструюють гендерні соціальні ідентичності, стосунки та динаміку влади. [25]

Важлива концепція в гендерній лінгвістиці – це ідея гендерних мовних ідеологій, які є віруваннями та ставленням людей до мови та статі. Вони вбудовані в культурні переконання щодо статі, сексуальності та влади, і вони виражаються через мовні практики та соціальні взаємодії». [21]

На сьогодні у сфері гендерних відносин накопичено чимало теорій і емпіричних даних, що висвітлюють соціально організовані взаємодії чоловіків і жінок та їхні закономірності. За кордоном сутність і зміст понять «гендер» і «гендерна система» вивчалися в роботах І. Гофмана, Д. Зиммермана, Д. Карен, Т. де Лауретис, Дж. Лорбер,

Гендерна лінгвістика також досліджує шляхи перетину статі з іншими аспектами ідентичності, такими як раса, клас і сексуальність, гендерні мовні практики не ізольовані від інших соціальних категорій, а нерозривно пов'язані з ними, тому взаємно доповнюють одне одного.

Підсумовуючи, гендерна лінгвістика є багатодисциплінарною наукою, яка спирається на ідеї лінгвістики, антропології, соціології та психології, щоб зрозуміти зв'язок між мовою та статтю, а також те, як цей зв'язок формує наші соціальні та культурні погляди.

1.1. Комунікативні вияви політичного дискурсу в сучасних дослідженнях

Дискурс – ситуативно обумовлена інтерсуб'єктна мовленнєворозумова діяльність, спрямована на взаємну орієнтацію у життєвому просторі на основі надання мовній формі семіотичної значущості. До обігу мовознавства термін «дискурс» був введений у 1952 р. американським лінгвістом З. Харрісом, який розглядав його як один із аспектів дистрибуції на основі еквівалентності між фразами й ланцюжками фраз; як висловлення, надфразову єдність у контексті інших одиниць і пов'язаної з ними ситуації [14].

Дискурс вивчається філософією, логікою, гендерною лінгвістикою, комп'ютерною лінгвістикою тощо, що дає підстави говорити про дискурсивний поворот у гуманітарних науках (discursive turn [Harré 1995, с. 146; Flick 1995, с. 94]).

Політична комунікація означає перебувати у зв'язку, брати участь, об'єднуватися, спілкуватися з кимось. [4, с.75]

Одним із головних тематичних напрямів критичного дискурс-аналізу, найбільш актуальним у сучасній лінгвістиці, є аналіз політичного дискурсу, який став підґрунтям формування особливої галузі мовознавства - політичної лінгвістики. [8, с.630]

Політичний дискурс – вербалізація певної ментальності, такий спосіб говоріння та інтерпретування політичної дійсності, у результаті якого не лише специфічним чином відображається навколишній світ, але і конструюється особлива реальність, створюється свій (властивий окремому соціуму) спосіб бачення світу, спосіб впорядкування дійсності, що реалізується в найрізноманітніших практиках.

До системи утворювання характеристик політичного дискурсу належать:

- 1) переважання масового адресата;
- 2) домінування чинника емоційності та велика питома вага фактичного спілкування;
- 3) смислова невизначеність пов'язана з фантомністю низки денотатів і фідеїстичністю;
- 4) використання маніпуляційних стратегій, найважливішою з-поміж яких є евфемізація, свідоме ухиляння, натяки і посилення на чутки;
- 5) опосередкованість політичної комунікації фактором мас-медіа;
- 6) театральність, необхідність «працювати на публіку», приваблюючи її своїм іміджем;
- 7) динамічність мови політики, зумовлена гостротою відображуваних реалій і мінливістю політичної ситуації. [13, с.59]

Оскільки промова реалізується як дія, за якою стоять досить широкі групи суспільства, то передбачається і високий ступінь її суспільного впливу. Діючи в полі визначеної формальності, політична промова набуває яскраво вираженої функціональності і зорієнтована на прагматично обґрунтовану презентацію очікуваних змістовно-понятійних структур. [19]

Основний зміст політичних промов полягає в тому, щоб сформулювати цілі, цінності і суспільно-політичну стратегію однієї політичної групи щодо виборців, а також щодо своїх політичних опонентів.

Головною задачею політика у комунікаційному акті є вплив на одержувача інформації з метою привернення його на свій бік, нав'язування своїх політичних поглядів та переконань [7, с. 321].

Політична промова прагматично спрямована, тобто має стратегічні і тактичні завдання. Будь-яка політична промова потенційно, стратегічно спрямована на зміну або підтримку поточної політичної ситуації, на перерозподіл або підтримку чинного балансу сил влади. У межах всього соціуму вона виконує функцію інтеграції та диференціації. За допомогою правильно складених та виголошених промов відбувається об'єднання нації, осмислення досвіду минулих років і уявлення майбутнього свого народу.

Для досягнення цих факторів ораторами використовується елегантний і витриманий стиль мовлення, і звичайно ж різні мовні засоби для посилення сенсу сказаного і отримання більшого відгуку в аудиторії.

Дослідження політичних виступів тісно взаємопов'язано з вивченням особливостей соціально-політичного красномовства. Упродовж багатовікової історії свого розвитку ораторське мистецтво використовувалося в різних сферах життя суспільства: духовній, ідеологічній, соціально-політичній, але найбільш широке застосування воно завжди знаходило в політичній діяльності. [13]

Мета політичних промов — це передусім переконання опонентів, а не просто констатація фактів і стану речей. Політичне мовлення розглядається як цілеспрямована взаємодія доповідача і його аудиторії [23]. Комунікативний намір оратора полягає в тому, щоб змусити аудиторію прийняти його точку зору та підтримати його погляди. Для того щоб досягти комунікативної мети, політик використовує стратегії дискурсу і різні супутні лінгвістичні засоби, спрямовані на створення достовірного уявлення про себе, а також на підтвердження єдності з глядачами/слухачами, регулюючи відносини влади і суспільства [12].

Мовний вплив у політичному дискурсі зазвичай доповнюється такими способами впливу на публіку, як міміка обличчя, жестикуляція. Наразі вчені

лінгвісти в основному сходяться на думці стосовно того факту, що чоловіки і жінки виявляють тенденції до різних стилів ведення полеміки.

Політик, будь він жінкою чи чоловіком, повинен відповідати тій моделі поведінки, яка буде позитивно сприйнята суспільством або соціальної групою, на яку відбувається орієнтація [22]. Мовлення політиків передбачає реалізацію різних комунікативних стратегій і тактик мовлення. Зокрема у розрізі політичного дискурсу дуже актуальним на тепер є дослідження сучасних понять гендерної лінгвістики, серед яких ми розглядаємо у нашому дослідженні: гендерні маркери, комунікативні стратегії.

1.2. Гендерно марковані комунікативні стратегії у мовленні

Комунікативні стратегії – компонент інтенційної програми планування і здійснення комунікації, що реалізується у способи організації вербальної поведінки, використанні мовних засобів, загальному структуруванні висловлювання й аргументації з метою досягнення визначеної комунікативної інтенції [11].

Роль гендерної комунікативної стратегії у політичному дискурсі полягає у виборі необхідних (жіночих чи чоловічих) для впливу якостей. Вибір тієї чи іншої стратегії залежить від кінцевої мети, від ефекту, який потрібно зробити. Для впливу на думку людей з ділового середовища потрібно будувати промову відповідно до законів логіки.

Культура спілкування існує тоді, коли мовець бачить зв'язок між цілями спілкування, засобами їх досягнення та способом інтерпретації спілкування. У західній культурі чоловіча поведінка зазвичай характеризується активністю, рішучістю, конкуренцією та бажанням досягти, а жіноча – пасивністю, нерішучістю, легкістю, залежністю, відсутністю логічного мислення та бажанням досягти [17]. Але це стереотипи, тому іноді вони не відповідають дійсності.

Мовленнєва поведінка жінок також вважається ввічливою і надмірно коректною, більш «гуманною».

На думку дослідників, це проявляється в тому, що жінки частіше використовують емпфу, частіше, ніж чоловіки, ухиляються від прямої відповіді на запитання, жінки схильні до вживання престижних, стилістично підвищених форм, книжної лексики, ввічливих форм. Мова чоловіків «компактніша». У ситуації змішаної комунікації чоловіки розмовляють більше, ніж жінки, перебивають їх, задають напрямок розмови [15, 16].

Чоловіки більш схильні до конфліктної комунікації. Серед чоловіків домінує прагнення вийти переможцем за допомогою приниження супротивника і виявлення своєї переваги, а жінки віддають перевагу відходу від відкритої конфронтації, розпалювання ворожнечі і прагнуть підкреслити спільність. [24]

Чоловіки більш орієнтовані на мету, а жінки – на створення атмосфери. Жінки частіше вдаються до наступальної тактики, їхня мова відрізняється чуйним тоном, партнерським зверненням до аудиторії [10].

Результати дослідження гендерних маркерів та комунікативних стратегій у політичному мовленні сприяють кращому розумінню використання мови як засобу підтримки соціального та політичного статусу та побудови гендерної ідентичності у мовленні.

Комунікативні стратегії можуть бути використані для досягнення різних цілей, таких як: побудова довіри, розв'язання конфліктів, спонукання до дії, або навіть маніпулювання іншими. Нижче наведено декілька комунікативних стратегій, які досліджуються в найновіших джерелах:

1. За змістом:

1.1. Маніпулятивні

- Апелювання до авторитетів
- Апелювання до базових потреб
- Апелювання до загальногуманістичних цінностей

- Апелювання до сімейних цінностей
- Апелювання до патріотизму
- Взяття та визнання відповідальності
- Возвеличення країни, героїзація історії та нації
- Інтертекстуальність
- Наведення життєвих прикладів
- Нагромадження проблем
- Окреслення плану майбутніх змін
- Перелічування досягнень
- Підвищення власного статусу та статусу адресата
- Підкреслений оптимізм
- Стратегія єднання та об'єктивності
- Усупільнення відповідальності
- Щира розмова

1.2. Інформативні

- Наведення числових даних
- Наведення фактів
- Цитування офіційних джерел

2. За метою

2.2. Кооперативні

- Ми-інклюзивне
- Наведення життєвих прикладів
- Окреслення плану майбутніх змін
- Перелічування досягнень
- Підвищення статусу адресата
- Підкреслений оптимізм
- Усупільнення відповідальності

2.3 Конфліктогенні

- Вибудовування опозиції « Я – ви»
- Деперсоналізована критика
- Непряма критика адресата та опонентів
- Пряма критика адресата та опонентів
- Приниження адресата та опонентів

2.4 Дистанціювальні

- Позиція «над проблемою»
- Ухиляння від однозначної відповіді [13 с.46]

1.3. Класифікація гендерних маркерів

Мова є важливим аспектом людського спілкування, і вона відображає культурні цінності та переконання. Одним із цікавих елементів мови є те, як у ній представлено стать. Дослідники вже давно зацікавлені у вивченні гендерних маркерів у мовленні, які є мовними особливостями, що відображають стать або соціальну роль мовця.

Гендер (англ. gender) – набір мовних вживань чоловіками і жінками з урахуванням тієї чи тієї історичної, функційно-соціальної зумовленості (наприклад, домінування демінутивних утворень у мовленні жінок тощо); у соціології – поняття про систему ролей між чоловіками і жінками в суспільстві, набір соціокультурних якостей, усталених і закріплених за чоловічою та жіночою поведінкою. [3 с.146]

Гендер – це не біологічний факт, а соціальний конструкт, який створюється та підтримується завдяки використанню мови. Мовні практики можуть посилювати гендерну нерівність або кидати виклик їй у різних сферах, включаючи освіту, роботу та ЗМІ.

Гендер як елемент сучасної наукової моделі людини відображує соціальні, культурні й психологічні аспекти статі, тобто є комплексом соціально-культурних явищ, що співвідносяться зі статтю індивіда і відображуються у мовленні [2, с.3].

Гендер є продуктом культури, моделлю соціальних відношень між чоловіком і жінкою. Маркуючи їх поняттєві сфери, цей феномен відображає на рівнях мови особливості їх кореляції і використовується для опису соціальних, культурних, психологічних аспектів «маскулінного» у порівнянні із «фемінінним» [20].

Гендер перетинається з іншими формами ідентичності та влади, такими як раса, етнічна приналежність, клас і сексуальність, і як ці перетини формують використання та значення мови. Гендер і мова глибоко переплетені, мова використовується для створення та зміцнення гендерних ролей і стереотипів, і як гендерні норми та очікування впливають на використання мови.

Гендерні маркери у мовленні – це слова, вислови, тон та інші лінгвістичні характеристики, які пов'язані зі статевою ідентичністю мовців та відображають гендерну культуру суспільства. Нижче наведено деякі гендерні маркери:

1. Тон мовлення:

Чоловіки частіше використовують низькі, грубі тони, у той час як жінки – високі. Це відрізняє їхні голоси та мовлення. Проте часто у спілкуванні жінки також використовують низькі тони з метою показати серйозність, впевненість у собі та врівноваженість. Все буде залежати від теми, про яку розповідає чоловік або жінка.

2. Інтонація:

Жінки частіше використовують інтонаційні зміни, щоб виділити ті елементи, які вони вважають важливими. Наприклад, вони можуть підвищувати тон, коли хочуть підкреслити якусь ідею. Чоловіки ж зазвичай говорять рівномірно, без коливань інтонації.

3. Слова та фрази:

Деякі слова та фрази можуть бути більш характерними для жіночого або чоловічого мовлення. Наприклад, жінки можуть використовувати більше зв'язок, таких як «а», «отже», «ну», а також більше уваги до власних емоцій, тоді як

чоловіки можуть використовувати більше технічних термінів або фраз, що підкреслюють їхню впевненість.

4. Швидкість мовлення:

Чоловіки в основному говорять швидше, тоді як жінки – повільніше. Це може бути пов'язано з різними стереотипами про стать: чоловіки повинні бути більш прямолінійними та рішучими, тоді як жінки мають бути спокійнішими та уважнішими до деталей.

5. Невербальні маркери:

Наприклад, чоловіки частіше рухаються більш енергійно, використовують більше жестикуляцій та можуть мати більш прямий погляд на співрозмовника. Але залежно від ситуації все може бути з точністю до навпаки. Це може стосуватися політичних виступів [17].

6. Вибір тем для обговорення:

Жінки частіше говорять про міжособистісні відносини, емоції та почуття, тоді як чоловіки – про технічні аспекти, спорт, політику тощо [11].

7. Спосіб розмови:

Жінки частіше використовують більше форму повідомлень, а також запитань та розмову на одному рівні, тоді як чоловіки можуть використовувати більше інструкцій та вказівок, таким чином виражаючи домінуючість над співрозмовниками.

8. Вживання займенників:

Дослідження показують, що жінки частіше вживають особисті займенники, такі як «я», «мені», тоді як чоловіки вживають більшість безособових конструкцій або займенників, що стосуються групи, такі як «ми», «наш».

Жіноче і чоловіче мовлення має свої особливості, відмінні та схожі риси. Мова не лише виражає культурне сприйняття гендера, але й формує гендерну ідентичність особи. Те, як ми спілкуємося, визначає нас як жінок чи чоловіків.

Взагалі ми створюємо свій гендер через розмову. Тому ми повинні враховувати певні відмінності, які виникають у процесах спілкування чоловіків і жінок.

У мовленні політиків наявні специфічні індивідуальні (для жінок та чоловіків) лексико-стилістичні та фонетичні маркери. До лексико-стилістичних маркерів належать метафори, алюзії, цитування, термінологія, іронія, повтори, паралелізм, інверсія та інші, до фонетичних – інтонація [1]. Особливості мовлення жінок-політиків, як і чоловіків, виявляються у стратегії ведення розмови, її тематичній спрямованості та способі організації висловлювання. Відмінності в поведінці, характерах чоловіків і жінок, їх нерівне становище в суспільстві мають не природжений характер, а, будучи сконструйовані суспільством, вони постійно відтворюються за допомогою його символів і норм. Таким чином, вербальна поведінка жінок та чоловіків політиків має диферентні характеристики, але ця різниця у їх мовленні має ймовірний характер, демонструючи різноманітність властивостей маскулінності й фемінінності, їх залежність від системи гендерних і культурних норм, а також велику кількість індивідуальних характеристик, які не збігаються з нормативною моделлю та труднощами систематизації фактуального матеріалу [8].

На стилістичному рівні промов слід звернути увагу на такий важливий аспект мови, як фігуральний вислів – відступ від нейтрального способу викладу з метою емоційного та естетичного впливу. Цей прийом використовують як чоловіки, так і жінки. Для пожвавлення мови, надання їй емоційності, виразності, образності також вживають прийоми стилістичного синтаксису: антитеза, інверсія, повтор, паралельні конструкції, риторичні запитання [18], вигуки та ін.

Важливе місце серед фігур мови займають тропи – метафора, персоніфікація, алегорія, метонімія, синекдоха, алюзія. [1]

Гендерна репрезентація у політичному дискурсі також має характерні соціокультурні риси. Суспільство по-різному сприймає фемінінність та маскулінність політика, по-різному ставиться до вибору жінкою-політиком тактики

гендерної поведінки. Десь фемінінність буде способом досягнення політичних цілей, у той час як в іншій культурній спільноті вона може викликати недовіру та упередженість.

Варто зазначити, що ці маркери не є жорсткими та сталими і можуть залежати від багатьох факторів, таких як культура, соціальне середовище, ситуація тощо. Також важливо пам'ятати, що стереотипні уявлення про те, як має спілкуватися чоловік чи жінка, можуть бути шкідливими та обмежувати можливості людей представити себе належним чином.

Висновки до першого розділу

У цьому розділі було представлено загальнотеоретичні основи досліджень з гендерної лінгвістики, яка є галуззю лінгвістики, що вивчає вплив гендерних чинників на мовлення та комунікацію. Важливою складовою гендерної лінгвістики є аналіз ролі мови у формуванні та відтворенні гендерних стереотипів, нерівностей та дискримінації.

У розділі були розглянуті ключові поняття та підходи, що використовуються у гендерній лінгвістиці, такі як гендерні маркери, гендерні ролі, комунікативні стратегії. Було висвітлено значення цих понять у вивченні впливу гендеру на мовлення, а також їхню взаємозв'язок з соціокультурним контекстом.

Розділ підкреслює важливість гендерної лінгвістики як інструменту для розуміння гендерної динаміки у мовленні. Дослідження у цій галузі сприяють покращенню рівня гендерної рівності та створенню більш справедливого та інклюзивного суспільства.

РОЗДІЛ II

ЛІНГВОГЕНДЕРНА СПЕЦИФІКА ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ВОЛОДИМИРА ТА ОЛЕНИ ЗЕЛЕНСЬКИХ

При здійсненні політичної комунікації необхідно звернути неабияку увагу на вплив фактору гендеру на мовлення спічмейкера разом з вивченням загальних проблем жіночої та чоловічої вербальної поведінки.

Мовленнєві практики політиків та їхні мовленнєві стратегії можуть відображати соціальні та культурні стереотипи. Дослідження гендерних маркерів та гендерно маркованих комунікативних стратегій у промовах Володимира Зеленського та Олени Зеленської може пролити світло на існування гендерної нерівності в політичному середовищі та допомогти зменшити її.

У загальному, мовлення Володимира та Олени Зеленських в офіційному середовищі відображає їхні індивідуальність, стиль та підхід до спілкування з аудиторією. Обидва політики орієнтуються на залучення уваги громадськості та створення емоційного зв'язку з нею.

2.1. Комунікативні стратегії та гендерні маркери в офіційних зверненнях Володимира Зеленського

Комунікативні стратегії, які використовують політики у своєму мовленні, мають на меті вплинути на аудиторію, переконати її у своїй правоті, залучити підтримку та досягти певних цілей. Вони вживають емоційні апеляції, привертають увагу аудиторії за допомогою сильних метафор, риторичних питань та силових слів для створення ефекту переконливості.

Володимира Зеленського називаємо керівником-оптимістом, котрий здатен поєднати мажорний настрій, заклики до єднання із рішучим відстоюванням суспільно важливих позицій та вмінням компетентно управляти державою і реформувати її.

Пан Володимир, насамперед, позиціонує себе як президент всієї України (Лідер, що єднає, 100% - у всіх публічних виступах), котрий готовий іти на розумні компроміси заради досягнення злагоди і відновлення взаєморозуміння в державі [9 с. 83].

Утім його готовність до компромісу має межі, політик рішучо відстоює ключові для держави і суспільства позиції. Такі позиції мовця посилюються стратегіями апелювання до базових потреб, ми-інклюзивного, окреслення плану майбутніх змін, перелічування досягнень, взяття відповідальності. Відзначимо, що Президент схильний до використання комунікативної стратегії нагромадження проблем.

Розповсюдженим є використання логічних аргументів, фактів, статистики, експертних думок, персональних історій, емоційних заяв, співчуття та гніву для підтвердження своїх позицій. Президент підкреслює значення захисту життя, прав людини та гуманітарних принципів в умовах війни. Це допомагає залучити міжнародну спільноту та громадянське суспільство до підтримки України у досягненні миру та встановленні стабільності.

Володимир Зеленський намагається передати свою емоційну залученість і співчуття до постраждалих від війни. Він використовує емоційно заряджені слова та фрази, щоб показати свою глибоку занепокоєність щодо завершення війни. Президент ставить себе на один рівень з українськими громадянами, показуючи, що він є їхнім голосом і представником. У своїх зверненнях він використовує слова «ми» та «наша країна», щоб показати спільність цілей і цінностей з нацією. Володимир активно використовує патріотичні аргументи і поняття, щоб зміцнити почуття національної єдності та гордості. Він наголошує на важливості захисту суверенітету та незалежності України, і закликає громадян боротися за свою країну.

Однією із важливих та дієвих стратегій є використання фактів і статистики, щоб підкріпити свої твердження про обстановку на передовій та втрати, зазначаючи числа військових загиблих і постраждалих цивільних осіб. Крім того,

помітне постійне звернення до моралі і справедливості: Зеленський акцентує увагу на моральних аспектах конфлікту і підкреслює необхідність захисту справедливості та міжнародного права. Він говорить про захист прав людини, припинення агресії та потребу в універсальних цінностях.

Володимир Зеленський наголошує на важливості позитивного спрямування та надії навіть у найскладніших ситуаціях, що притаманне для його характеру. Він зазначає, що Україна має потужний потенціал для розвитку та відродження після війни. Президент включає до своїх промов особисті історії і приклади, які стосуються війни в Україні, щоб зрозуміліше передати емоційну сутність конфлікту. Він може розповідати про зустрічі з військовими, про випробування та перемоги українського народу.

Ще однією стратегією є наголошення на необхідності встановлення діалогу та перемовин для вирішення війни. Зеленський висловлює готовність до мирних переговорів, пошуку компромісів та дипломатичних рішень, що сприяє позитивному сприйняттю та сподіванням на кінцеве припинення конфлікту.

Володимир Зеленський, як президент України, впливає на суспільство не тільки своїми діями, але й мовленнєвими стратегіями та способом комунікації. Вивчення гендерних маркерів у його мовленні та зверненнях дозволяє розкрити специфічні риси його комунікативного стилю та особливості статевого вираження.

У цьому розділі буде проаналізовано гендерні маркери у мовленні Володимира Зеленського, зокрема мовні засоби, жести, міміку та інші комунікативні стратегії, що використовуються ним у його офіційних виступах та промовах. Ми спробуємо розібратися, які особливості використання мовних засобів та комунікативних стратегій допомагають йому ефективно спілкуватися з аудиторією, підкреслювати свою авторитетність, передавати повідомлення та ставити акценти у своїх виступах.

Вивчення гендерних маркерів у мовленні Володимира Зеленського є важливим кроком у розумінні його комунікативного стилю та впливу на

громадськість. Це допоможе нам краще розкрити специфіку його політичної комунікації, розуміти його звернення до різних груп аудиторії та оцінювати його комунікативну ефективність.

Промова №1: «Мир має стати безальтернативним, саме тому зло має програти – виступ Президента України перед Генеральним конгресом Мексики».

Тон мовлення: низький, це залежить не тільки від голосу Володимира, але й теми, про яку він говорить. Мета: показати серйозність, впевненість і донести інформацію саме в тому вигляді, в якому необхідно.

Інтонація: рівномірна, проте коли Президент починає говорити про Росію— вона підвищується.

Слова та фрази: вживання займенника «ми», щоб показати близькість мексиканців та українців та закликати до співпереживання. Повтори «це», «кожен», «найвища цінність», «саме тому», «дякую» з метою привернення уваги слухачів. Слова «це», «кожен» та «дякую» налаштовують на те, що мовець звертається до кожного в аудиторії особисто, слухач відчуває, що це стосується безпосередньо його.

Вживання цифр, конкретних дат, статистичних даних, які притаманні мовленню чоловіків. Це показує впевненість та обізнаність в інформації, що озвучується: *«Між нами дев'ять годин різниці в часі та понад 10 тисяч кілометрів відстані», «61 життя тоді забрала російська ракета і 121 людину вони поранили...», «Вони зруйнували на нашій землі 256 церков», «Як далі жити матері? Як і рідним іще 470 дітей, які загинули від початку агресії Росії...», «Понад п'ять місяців тому я представив українську формулу миру», «Ми бачимо на супутникових знімках, знаємо з агентурних джерел, що коїться на території, яка поки що окупована Росією: наскільки там зросла площа кладовищ, скільки там з'явилося стихійних поховань. Десятки тисяч могил!»*

У промові можна помітити використання форм жіночого роду для позначення посад та професій. Наприклад, «лікарки», «учительки», «жінки-морячки» та інші.

4. Швидкість мовлення: впродовж усього виступу швидкість мовлення була однаковою, мовлення рішуче, прямолінійне, темп помірний.

5. Невербальні маркери: прямий погляд, активні жести руками впродовж усього виступу, легкі повороти голови. Яскраво було помітно нахили тулуба вперед та особливо виражені жести руками, коли Президент говорив про руйнування, які завдала Росія. Це вказує на обурення та занепокоєння мовця.

6. Вибір теми: теми, про які говорить Президент, в абсолютній більшості стосуються війни та політики загалом.

7. Спосіб викладу інформації: повідомлення, яке містить заклик до співпраці.

8. Вживання займенників: «ми», «нас», «з вами» – звернення до групи, «я» – акцент уваги на власній особі, яка стоїть на чолі українського народу і висловлює його думку.

Наявна велика кількість **риторичних питань**: «Хіба нас не об'єднує з вами мрія про безпеку та спокій на всіх вулицях усіх міст наших країн? Хіба не однаково ми засуджуємо тих, хто розстрілює мирних людей і спалює будинки?», «Чи може Україна не опиратися агресії Росії?», «Чи можете ви уявити свідомий удар по церкві напередодні Великодня? Удар з артилерії?», «Чим Росія відповідає на формулу миру?» та **окликів**: «Усі ці люди могли б бути живі, якби Росія не почала цю війну!», «Але світ і наше прагнення миру сильніші, ніж будь-який агресор!», «І я запрошую вас обрати, який пункт формули миру дає змогу Мексиці проявити лідерство!», «Щиро бажаю вам миру! Запрошую разом працювати заради безпеки наших народів та безпеки світу загалом! Дякую вам за увагу!», «Слава Україні!», «*La patria es primero!*» – цей вигук іспанською мовою, якою спілкуються в Мексиці, що означає «Батьківщина на першому місці!».

Промова №2: «Ми відкриваємо новий рівень взаємодії між громадами України та держав-партнерів – виступ Володимира Зеленського на Міжнародному саміті міст та регіонів у Києві».

У промові використовується форми чоловічого роду для позначення посад та професій. Наприклад, *«наші військові», «наші вчені», «ваш колега»* та інші. Це можна розглядати як прояв гендерного стереотипу, згідно з яким лише чоловіки є представниками професій та посад.

Також можна помітити відсутність форм жіночого роду при звертаннях до аудиторії. Наприклад, *«шановні громадяни»* замість *«шановні громадянки та громадяни»*.

З іншого боку, у промові зустрічається вживання форм жіночого роду для позначення деяких посад та професій, зокрема *«директорки школи»* та *«вчительки»*.

Тон, інтонація, вживання займенників ідентичні з попереднім виступом.

Невербальні маркери: погляд всеохоплюючий, активні жести руками впродовж усього виступу, повороти голови в різні боки. Яскраво було помітно жести руками.

Риторичні оклики-звертання та подяки до аудиторії, що характерні для Президента: *«Пане Єнсе! Дуже радий іще раз вітати вас, шановні представники й представниці інституцій Європейського союзу, Ради Європи, держав, урядів і парламентів наших партнерів! Шановні мери міст, голови муніципалітетів та асоціацій!»*, *«Дякую всім вам, шановні присутні, хто офлайн, онлайн!»*, *«Шановні пані та панове!»*, *«Шановні, присутні! Шановні наші партнери!»*, *«Я вдячний кожному й кожній, хто нам допомагав!»*

Президент використовує терміни, що стосуються чоловіків або їх ролей у суспільстві. Наприклад, *«лідерство», «співпраця», «розвиток»* - це слова, які можуть асоціюватися маскуліністю. Описує заходи, проекти або досягнення,

згадує про створення робочих місць, економічний розвиток, сприяння підприємництву, що теж вказує на чоловічу діяльність.

Промова №3: «Ворог свободи має програти, ось чому ми звертаємося по підтримку до Сполучених Штатів – виступ Президента України на зустрічі з членами Національної асоціації губернаторів США»

На відміну від попередньої промови, у цьому зверненні наявні звертання як до чоловічої, так і до жіночої аудиторії: *«Пані та панове!»*, *«І я хочу подякувати всім американцям – кожному й кожній...»*.

Тон, інтонація, жести та рухи тіла однакові у всіх виступах Президента. Це – його манера та спосіб виступати зі зверненнями.

Фрази-маркери:

«Ми повинні показати нашу *силу* та *рішучість*», «Ми будемо *боротися* до кінця», «Ворог свободи має *програти*» - використання слів «силу», «рішучість», «боротися», «програти» може асоціюватися з маскуліністю та чоловічою активністю.

«Наша нація змогла *перемогти* складні випробування» - слово «перемогти» співвідноситься з чоловічою силою і успіхом.

«Ми будемо *визначати* свою долю» - вживання слова «визначати» також може бути сприйняте як загальноживаний маркер чоловічої активності.

Промова №4: «Підтримати наших людей зараз – це зрозуміти, наскільки важливо не залишитися морально нейтральними до зла – звернення Президента України до Національної ради Австрії»

У цій промові президент використовує терміни, що стосуються чоловіків або їхніх ролей. Наприклад, *«наші люди»*, *«герої»*, *«сміливці»*. У фразі про підтримку «наших людей», про важливість їхнього благополуччя, про роботу на користь суспільства може асоціюватися з чоловічою діяльністю. Мовець акцентує увагу на силі, волі, героїзмі, які у слухачів традиційно асоціюються з чоловіками.

Володимир у виступі використовує професійні терміни, що стереотипно пов'язані з чоловічими професіями або ролями, а також риторичні прийоми або жестикуляції, що можуть вважатися типовими для чоловіків. Наприклад, сильний голос, активні рухи та вживання риторичних питань й окликів.

Президент посилається на історичні або культурні факти, згадує про «*батьківщину*», «*прошарки*» історії, «*величність нашого народу*».

Промова №5: «Щоб перемогти тиранію, потрібне більше єднання; демократичний світ здатен його досягти – звернення Володимира Зеленського»

Використання звертань: Володимир Зеленський використовує звертання «шановні громадяни» та «володарі України», що може бути сприйнято як типовий стиль мовлення чоловіка.

Використання особових займенників: У промові використовуються займенники "мій" та "наш", які вказують на відношення себе до певної групи.

Стиль мовлення: Зеленський використовує прямолінійний, рішучий та декларативний стиль мовлення.

Переконливі аргументи: У своїй промові Володимир Зеленський використовує логічну аргументацію, статистику та факти для підтвердження своїх тверджень.

Інтонація та акцент: мовлення спокійне, рівномірне, жести стримані.

2.2. Комунікативні стратегії та гендерні маркери в офіційних зверненнях Олени Зеленської

Олена Зеленська, як перша леді України, має велику відповідальність в офіційних зверненнях та комунікації з громадськістю. Вона використовує різні комунікативні стратегії для досягнення своїх цілей і впливу на аудиторію. Деякі з цих стратегій включають:

Емоційні звернення: пані Олена використовує емоційні елементи, щоб підкреслити важливість теми і привернути увагу аудиторії. Це може включати використання особистих історій, емоційних заяв або висловлення співчуття.

Апелювання до загальногуманістичних та сімейних цінностей: Олена Зеленська апелює до загальноприйнятих цінностей і ідеалів, такі як мир, солідарність, справедливість і прогрес, щоб підкреслити важливість своїх ініціатив та залучити підтримку.

Апелювання до авторитетів, наведення фактів: Вона може посилатися на факти, дослідження та експертну думку, щоб підкріпити свої аргументи і забезпечити довіру до своїх ініціатив.

Усуспільнення відповідальності: Перша леді може активно залучати громадськість до своїх ініціатив, створюючи спільноту підтримки і залучаючи людей до спільних дій.

Щира розмова: перша леді старається використовувати просту та зрозумілу мову, щоб забезпечити належне розуміння своїх повідомлень і охопити широку аудиторію.

Демонстрація особистої зайнятості: Олена Зеленська може звертатися до аудиторії, показуючи свою особисту зайнятість та включеність у різні ініціативи та проекти. Це додає ваги її словам і показує, що вона зацікавлена питаннями, які обговорюються.

Звернення до молоді: Вона активно спілкується з молоддю, використовує молодіжну мову та канали комунікації, такі як соціальні мережі, щоб залучити цільову аудиторію і забезпечити підтримку молоді.

Розповідь про досягнення: пані Олена може постійно наголошувати на досягненнях та успіхах своїх ініціатив, щоб підкреслити позитивні зміни, які відбуваються та створити довіру до своєї діяльності.

Олена Зеленська, яка є дружиною президента України Володимира Зеленського і виступає, як перша леді, відіграє важливу роль в публічному житті

країни. Як перша леді, вона не лише супроводжує свого чоловіка на офіційних заходах, але також виступає зі своїми промовами та виступами.

Гендерний аналіз комунікативних стратегій та мовного стилю Олени Зеленської може допомогти нам краще зрозуміти, як вона представляє себе як жінку-політика та використовує свою позицію для спілкування з громадськістю. Відмінності у мовленні між жінками та чоловіками можуть бути результатом соціальних та культурних впливів, і дослідження цих гендерних маркерів допоможуть нам розкрити унікальні риси комунікативного стилю першої леді.

У цьому розділі ми аналізуватимемо різні аспекти мовлення та звернень Олени Зеленської, зосереджуючись на гендерних маркерах, таких як мовний вибір, стиль мовлення, комунікативні стратегії та риторичні засоби. Використовуючи приклади з публічних виступів та інтерв'ю, ми старатимемося розкрити, як ці гендерні маркери впливають на сприйняття та комунікативну ефективність Олени Зеленської.

Аналіз гендерних маркерів у мовленні та зверненнях Олени Зеленської сприятиме розумінню того, як вона конструює свою ідентичність, використовує мову для спілкування з аудиторією та впливає на сприйняття своїх повідомлень.

У рамках аналізу мовлення Олени Зеленської можна звернути увагу на такі аспекти:

- **мовний вибір:** аналізуючи її мовний репертуар, можна знайти гендерні маркери, такі як вживання специфічних слів або фраз, що пов'язані з жіночим досвідом або стереотипами про жіночу роль. Наприклад, вона може активно використовувати слова, що підкреслюють значення сім'ї, дбайливості, материнства тощо.

- **стиль мовлення:** Олена Зеленська може використовувати певні стилістичні прийоми або риторичні засоби, які властиві жіночому мовленню. Наприклад, вона може застосовувати більш емоційний та емпатичний підхід, використовувати історії, аналогії або метафори для зміцнення своїх повідомлень.

Олена Зеленська може застосовувати чітко визначені комунікативні стратегії для досягнення своїх цілей. Наприклад, вона може активно використовувати стратегії співчуття, спільності та зближення з аудиторією. Вона також може надавати пріоритет розмовному стилю, використовувати питання, апелювання до емоцій або надати пріоритет промовистості в своїх виступах.

Аналіз гендерних маркерів у мовленні політиків є важливим інструментом для розуміння та критичного осмислення комунікативної стратегії політичних лідерів. Він дозволяє виявити стереотипи, рольові очікування та соціокультурні впливи, які можуть мати вплив на сприйняття політичних повідомлень та конструювання гендерних ідентичностей.

Далі розглянемо конкретні приклади гендерних маркерів у мовленні та зверненнях Олени Зеленської, що допоможе нам усвідомити різноманітні аспекти її комунікативного стилю та вплив на аудиторію.

Промова №1: «Виступ Олени Зеленської на щорічній Конференції послів»

Тон мовлення: спокійний, це залежить не тільки від голосу Олени, але й теми, про яку вона говорить. Мета: показати серйозність, впевненість і донести інформацію саме в тому вигляді, в якому необхідно.

Інтонація: рівномірна.

Слова та фрази: У виступі використовуються займенники «ми», «ви» і «наш», які можуть свідчити про належність до жіночої групи або адресуватися до групи, до якої Зеленська належить.

Вираження ідентичності: Олена заявляє: *«Я рада, що саме ви її презентуєте»*..

Використання гендерно-специфічних термінів: У тексті згадуються слова «дипломатів» і «представницькі функції», що може вказувати на активну участь жінок у дипломатичній сфері.

Вираження ролі та взаємодії: перша леді зазначає, що вона бере участь у різних міжнародних заходах, виступає перед конгресом США, парламентом Британії, у Франції. Ці дії вказують на активну роль жінки на політичній арені.

Вираження гордості та ідентифікації: *«Я горда бути однією з учасниць цього дипломатичного фронту»*, що вказує на гордість і спільну ідентифікацію з іншими жінками-дипломатами.

Вираження емоційної сфери: використання емоційно забарвлених слів, таких як *«жахливому нападу»*, *«важчий і визначальний рік»*, *«горда бути»*, що вказує на емоційну залученість та відчуття, які можуть бути пов'язані з жіночою перспективою.

Стиль мовлення: Олена Зеленська використовує розмовний стиль мовлення, використовуючи фрази, такі як «це нічого не сказати», «це також буде занадто слабко». Це вказує на особистий, більш нетехнічний підхід до звернення до аудиторії, що часто спостерігається у жіночому мовленні.

Використання стилістичних засобів: повторення фрази «наша мова», що підкреслює важливість української мови і культури. Також використовується метафора «амбасадор України», що може вказувати на стилістичні витонченості жіночої мови.

Акцент на культурній сфері: пані Олена зазначає, що культура є важливою місією і підкреслює значення збереження культурних цінностей, зокрема української мови та літератури, книг.

Невербальні маркери: дуже помітні хвилювання та невпевненість, перебирання пальців рук. Олена не взаємодіє з аудиторією, не встановлює зоровий контакт, оскільки майже весь виступ зачитує з листка.

Промова №2: «Олена Зеленська презентувала українську формулу миру на Всесвітньому економічному форумі в Давосі»

На відміну від пана Зеленського, перша леді використовує звертання як до чоловічої, так і до жіночої аудиторії: *«Вітаю пані та панове, шановні представники і представниці світу»*.

«Пані та панове, мій чоловік президент України» - авторка посилається на свого чоловіка, який є президентом України, що вказує на те, що вона сама є першою леді або першою дамою.

«Рівень батьків які плачуть під реанімацію коли рятують їхню поранену дитину.» - Згадка про батьків, які плачуть за пораненими дітьми, може вказувати на більшу емоційну сприйнятливість, що частіше асоціюється з жіночою статтю.

«Ми не хочемо, щоб діти десь у світі були змушені вчитися.» - звернення уваги на дітей та їхню освіту може бути сприйняте як звернення до матеріальних турбот та захисту, що частіше асоціюється з материнською роллю.

Згадування про сім'ї, розлучення та дітей, що може відноситися до досвіду жінок як матерів і доньок.

Використання фінальної фрази *«слава Україні»* має патріотичний характер й асоціюється з українським жіночим героїзмом.

Промова №3: «Олена Зеленська виступила на засіданні ООН щодо порушення прав людини в Україні через агресію РФ»

Нестандартні паузи: Промова містить деякі паузи, що можуть бути характерними для жіночого стилю виступу. Серйозний вираз обличчя, скуті жести.

Стиль мовлення: Використання словесних засобів, таких як *«нас зібрали»*, *«покажу вам»*, *«ми маємо право»*, може вказувати на можливу жіночу манеру виступу.

Використання мовних засобів: У промові є використання таких слів, як *«люди»*, *«дітей»*, *«рятувальна операція»*, *«жертву»*, *«дитинство»*, що можуть бути пов'язані з жіночим, материнським інтересом до долі людей, особливо дітей.

Промова №4: «Олена Зеленська обговорила з молоддю відновлення України»

Промова має вигляд щирої, «материнської» підтримки, звернення до дітей.

В тексті є згадка про допомогу *«батькам родині»* і *«піклування про близьких»*. Це може бути асоційовано з традиційною роллю жінки як опікунки сім'ї та близьких.

Також у тексті згадується про *«мріють, втілюють свої мрії»* і *«посміхаються»*. Це може вказувати на більш емоційний, емпатичний підхід до звернення до слухачів, що часто асоціюється з жіночою комунікацією.

Виступала пані Олена з легкою усмішкою, доброзичливо, привітно.

Промова №5: «Олена Зеленська розповіла програмі Good Morning America на каналі ABC про свою фундацію»

У цьому інтерв'ю наявне використання особових та вказівних займенників: *«Дійсно не можна назвати простим періодом в нашому житті...»*, *«Ми при звичаємося до постійної антилогічної поведінки Російської Федерації...»*, *«Ми згуртовані як ніколи...»*, *«Я впевнена, що це їх не налякало.»*, *«Це буде складна і дуже важка робота...»*.

Звернення уваги на піклування про близьких та допомогу родині: *«Ви піклуєтеся про близьких...»*, *«Ви допомагаєте батькам, родині...»*.

Використання слова *«жахливі новини»* і посилання на емоційний досвід: *«Це з одного боку жахливі новини...»*, *«Це жахливі новини, які ми знали...»*

Маємо у виступі фрагменти про допомогу відновлення лікарень і шкіл, забезпечення людей житлом, гуманітарні та освітні проекти, що теж вказує на те, що саме перша леді делегує ці процеси та може впевнено про них розповідати.

Щодо міміки та жестів – те саме, що і в інших виступах: закрита поза тіла, уникнення зорового контакту.

Мовлення Володимира та Олени Зеленських не обмежується лише офіційними зверненнями в політичному середовищі. Вони, як члени родини та публічні фігури, також взаємодіють зі своїми оточуючими в побутовому середовищі. У цьому розділі ми проведемо порівняння їхнього мовлення в

неформальних ситуаціях та виявимо особливості їхнього стилю та способу спілкування в цьому контексті.

Володимир Зеленський, як президент України, має звичайно бути обережним у своїх висловлюваннях та використовувати формальний стиль спілкування. Однак, коли він перебуває в родинному колі або в неофіційних зустрічах, його мовлення може бути більш вільним та неофіційним. В таких ситуаціях він може використовувати жарти, посмішки та інші неформальні засоби спілкування, щоб встановити ближчий контакт з оточуючими.

Олена Зеленська, як перша леді України, також має велику публічну відповідальність. Її мовлення в офіційних зверненнях та виступах може бути більш стриманим і формальним. Але в особистих розмовах або в родинному колі, вона може використовувати більш непримирені та емоційні вирази, що відображають її характер і особистість.

2.3. Приватний дискурс Володимира та Олени Зеленських (на матеріалі інтерв'ю для CNN та для ведучих телемарафону)

Порівняння мовлення Володимира та Олени Зеленських у побутовому середовищі допоможе нам зрозуміти, як вони адаптують свій стиль спілкування до різних контекстів та ситуацій.

Виявлення цих особливостей може покращити наше розуміння їхньої особистості, способу спілкування та взаємодії з оточуючими. Крім того, порівняння їхнього мовлення в побутовому середовищі дозволить нам зазирнути за куліси та побачити більш автентичний образ цих публічних особистостей.

У цьому розділі ми проаналізуємо різні аспекти мовлення Володимира та Олени Зеленських в побутових ситуаціях, такі як їхня мовна манера, використання гумору, способи висловлення думок і взаємодії з оточуючими. Ми зосередимося на виявленні схожостей та відмінностей у їхньому мовленні, а також на впливі їхнього статусу та ролі на їхню комунікативну поведінку.

Цей аналіз допоможе нам краще зрозуміти, як Володимир та Олена Зеленські використовують мову для спілкування в побутових ситуаціях та як вони впливають на атмосферу і взаємовідносини з оточуючими. Таке порівняння може розкрити їхні індивідуальність, стиль та особливості як людей, що мають не тільки публічний образ, а й особисте життя та роль у родині.

Інтерв'ю для CNN

Володимиру Зеленському, як президенту України, можуть ставитися питання, що стосуються політики, урядової діяльності, зовнішніх справ, економіки та соціальних питань. Основні тематики питань можуть включати:

- **Внутрішні політичні питання:** війна, стан демократії, правова система, боротьба з корупцією, реформи в країні, політична стабільність тощо.
- **Зовнішньополітичні питання:** відносини з іншими країнами, дипломатичні зусилля, міжнародна співпраця, конфлікти та миротворчі ініціативи.
- **Економічна ситуація:** розвиток економіки, інвестиції, боротьба з бідністю, стимулювання підприємництва, ринкова реформа тощо.
- **Соціальні питання:** охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, розвиток культури та спорту, ставлення до молоді, захист прав людини, гендерна рівність тощо.
- **Глобальні виклики:** боротьба зі зміною клімату, енергетична безпека, біженці та міграція, тероризм, кібербезпека, ядерна зброя тощо.

У цьому інтерв'ю можна простежити конкретні питання, а саме:

1. «Пане Президенте, вже минуло дев'ять місяців цієї війни. Чи очікували Ви, що можете стільки боротися? Чи мали якесь припущення, скільки триватиме ця війна?»

Володимир Зеленський дякує після кожного запитання, він відкритий до діалогу і дивиться співрозмовнику прямо в очі. Рухи тіла вільні, проте простежується хвилювання, що супроводжується потиранням долонь і перебирання

пальцями. Відповідь на це питання чітка, рішуча і впенена, він готовий боротися проти російської агресії.

2. «Як би Ви відреагували на кількість російських втрат...?»

Тут Президент коментує ситуацію і приблизно оцінює втрати України та Росії у війні, розповідає про стратегію «...не використовувати людину, бо людина – це найважливіше, людину як гарматне м'ясо...техніка – це не тільки зброя, це, перш за все, захист для наших військових...», цим самим демонструючи, що цінує передусім український народ.

3. «Пане Президенте, яка ситуація в Херсоні?»

На це питання Володимир Зеленський не хотів би відповідати, про що каже прямо, аргументуючи це військовою таємницею. Зазначає лише, що ворог тікатиме з Херсону.

4. «Я бачу, що Вас та Вашу дружину справді засмучує те, що відбувається з дітьми. Із цим важко жити?»

Тут Президент коротко погоджується з попередньою відповіддю своєї дружини, демонструючи, що цілком довіряє їй у цьому питанні.

5. «Чи відчуваєте Ви тиск стосовно того, щоб сісти за стіл переговорів із росіянами?»

«...тому втомлюватися нам всім ще дуже рано». Володимир Зеленський стверджує, що простим завершенням війни Росія не обійдеться: «Не можна бажати миру просто на словах, цього замало, замало слів...»

Інші питання стосуються НАТО, зброї та перемоги у війні. Фінальна фраза Президента: «У сміливості немає статі», яка характеризує як українців, так і українок як хоробрий та вольовий народ.

Щодо питань, які ставлять Олені Зеленській:

1. «Перша леді, що надихає Вас прокидатися зранку? Як Ви думаєте, яка Ваша роль?»

У цьому питанні пані Олена говорить про свого чоловіка як взірець: «Я знаю, що якщо він витримує – я маю витримувати...», про своїх дітей, які її надихають: «І як казала Аліса: «Для того, щоб залишатися на місці, треба бігти ще швидше...»

Олена Зеленська розповідає про рутину: готування сніданку, збирання сина до школи, паралельно демонструючи материнський страх за дітей.

2. «Який був Ваш меседж і що Ви хотіли б, аби ІТ-світ зробив для Вашої країни?»

Перша леді у своїх відповідях вкотре апелює до моральних цінностей: «... і мій заклик був до них, до всіх тисяч людей, які зібралися на веб-саміті, щоб вони обирали з морально-етичної точки зору...»

3. Яка думка пані Олени, як матері і людини, яка залучена до психологічної допомоги, щодо дітей, які постраждали від війни.

Олена Зеленська глибоко стурбована тим, що росіяни викрадають українських дітей: «...ми розуміємо, що ми маємо за них боротися, і ми на всіх міжнародних майданчиках про це постійно говоримо». Вона демонструє свою обізнаність і професіоналізм у цьому питанні, розповідає про співпрацю з українськими та закордонними фахівцями.

4. Відповідаючи на питання про зброю, пані Олена обіграє його «...як жителька України, як мама і як дружина...». Вона довіряє у цьому питанні своєму чоловікові: «Я думаю, що, мабуть, президент краще знається на тому, скільки нам ще потрібно [зброї].»

5. «Як Ви думаєте, жінки мають достатньо підтримки? Тому що у лавах ЗСУ служить велика кількість жінок»

Олена Зеленська зазначає: «не вистачає суто в жіночих речей, в формі, білизна тільки чоловіча у нас в армії. Я не знаю, чому і жінка досі в армії – це такий унікальний випадок, але в Україні більш не унікальний. Війна, вона продовжує наш шлях до гендерної рівності...тому ця війна настільки ж рівноправна, наскільки рівноправне українське суспільство. Я впевнена, що після війни жіночі права

будуть ще більш зміцнені в нашій країні. Ми вже зробили багато кроків і в нас жінки генерали, і жінки офіцери.»

Особисті тонкощі у спілкуванні помітні у реакції Володимира на відповіді Олени. Він усміхається, дивиться на неї і ствердно киває головою, торкається її руки. Мова тіла Президента демонструє позитивне, любляче ставлення до Першої леді. У свою чергу, Олена реагує на свого чоловіка так само, позитивно, усміхаючись, довіряючи у відповідях на питання.

Коли подружжю поставили питання «Яку силу ви отримуєте один від одного?», то їхній настрій покращився, виявляється тактильність. «Це – моя любов, це – мій кращий друг, це – моя енергія», - говорить Володимир Зеленський про свою дружину. У цьому фрагменті інтерв'ю подружжя з гумором реагує на слова Президента: «Ніхто не готує мені сніданок».

Інтерв'ю для ведучих телемарафону

Питання, які ставлять журналісти до подружжя Зеленських, схожі з попереднім інтерв'ю. Володимир Зеленському ставилися питання щодо політичної ситуації в Україні, війни та способів вирішення цієї проблеми. *«Багато речей змінились. Я отримую задоволення від моменту. Що було вчора і що буде завтра. Ми зараз з вами сидимо. Дружина поруч. Деокупована Київська область. Не взяли Донбас. Тобто з речами звичайними є речі стратегічні для мене як для людини і як для президента»,* – каже Володимир. Також йому було поставлено питання щодо реформ, боротьби з корупцією, зовнішньої політики та інших важливих питань, пов'язаних з керівництвом країною.

Олені Зеленській ставилися питання про її ставлення до ролі першої леді: *«Мені здається, як будь-яка жінка я розуміла, що нас попереду – нашу родину, нас вдвох і його (показує на президента) – очікують великі випробування, з якими нам потрібно буде якось боротися, жити... Але так само я розуміла, що він з усіма випробуваннями може впоратись, просто я знала, що це буде важко...»,* жіночого лідерства, її ініціативи та проекти, які вона підтримує. Також йшлося про

гуманітарну допомогу та благодійність, а також про роль жінок у суспільстві: *«Відразу зізнаюся, що я завжди високо цінувала українську жінку. Я вважаю, що в нас жінки найкращі. Нас елементарно більше на 2 мільйони в Україні, тому авжеж жінки усюди. Жінки і в ЗСУ, жінки волонтерять, жінки в медицині, жінки-вчителі.»*

Міміка та жести Олени Зеленської відрізняються від попереднього інтерв'ю, тепер вони більш вільні, розкуті.

У цьому інтерв'ю більше, ніж у попередньому, присвячено уваги особистим стосунками подружжя Зеленських, це можна простежити у таких репліках Олени: *«Ніхто у мене чоловіка не забере. Навіть війна (Посміхаються)», «Спілкувалися тільки телефоном. Зараз у нас було кілька можливостей побачитися, і я вам також вдячна за цю можливість, тому що ми зараз проводимо час разом.»*, *«Побачення в ефірі, так, дякую вам (Сміються)... Не можу сказати, що наша родина дуже змінилась, можливо, я змінилась (звертається до президента), це ти можеш сказати, але...»*, – на що Президент одразу відповідає, що вона має чудовий вигляд.

Володимир і Олена Зеленські виступають як партнери та колеги в політичній сфері. Вони обоє активно співпрацюють у розв'язанні суспільних проблем. Їхні дії та публічні виступи свідчать про те, що вони спільно працюють над досягненням загальних цілей, пов'язаних з політикою та розвитком України.

Згідно з виступами та відомостями, Володимир та Олена Зеленські взаємодіють у важливих суспільних справах, їхні виступи та позиції відображають спільне бачення та спробу зробити позитивні зміни в країні.

Висновки до розділу 2

Мовлення Володимира та Олени Зеленських в офіційному середовищі можна порівняти та виявити певні відмінності. Обидва політики використовують

специфічні комунікативні стратегії для досягнення своїх цілей, але кожен з них має свій стиль та підхід до спілкування з аудиторією.

Володимир Зеленський в офіційних зверненнях часто використовує жартівливі та неформальні елементи мовлення, що робить його ближчим та доступним для широкої публіки. Він використовує іронію, гумор та народну мову, що допомагає йому встановити емоційне зв'язок з аудиторією. Президент також вміло використовує соціальні мережі та нові медіа для звернення до широкої аудиторії та залучення їхньої уваги до важливих питань. Говорячи про війну, він стає серйозним, рішучим, для жартів у такому випадку місця у його виступах немає.

Олена Зеленська, зі свого боку, зосереджена на емоційному звучанні та використанні мовних засобів з метою створення позитивної атмосфери та спонукання до співпереживання. Вона вдається до використання символіки та особистих прикладів для підкреслення важливості своїх ініціатив та досягнень. Перша леді також звертає особливу увагу на взаємодію з молоддю та використання сучасних засобів комунікації для досягнення своїх цілей.

Хоча гендерні стереотипи можуть впливати на спосіб спілкування чоловіків і жінок, варто зауважити, що це загальні спостереження і не можуть бути застосовані до всіх людей.

Одне з можливих відмінностей у мовленні чоловіків та жінок - це стиль комунікації. Чоловіки частіше використовують більш пряму, фактологічну мову, орієнтовану на досягнення мети та розв'язання проблем. У своїх висловлюваннях вони можуть бути більш прямолінійними та малоемоційними.

З іншого боку, жінки можуть виявляти більшу емоційність та експресивність у своєму мовленні. Вони можуть використовувати багато словесних виразів, мелодійності та інтонаційних змін у голосі. Жінки, як правило, більше акцентують увагу на міжособистісній взаємодії та збереженні гармонійних стосунків з оточуючими.

Щодо міміки та жестів, чоловіки та жінки можуть використовувати різні підходи. Чоловіки можуть бути більш різкими у жестикуляціях та використовувати більш прямі рухи, щоб підкреслити свої слова. Жінки можуть виявляти більшу експресивність, використовуючи широкий спектр жестів та міміки, які допомагають передати їхні емоції та відчуття.

Важливо, що це лише загальні спостереження, а не абсолютні правила. В реальному житті існує значна різноманітність в мовленні чоловіків і жінок, і вона може залежати від багатьох індивідуальних факторів, таких як культура, освіта, професійність та особистість.

Варто пам'ятати, що розуміння інших людей не повинно обмежуватися статевими стереотипами. Кожна людина має свою унікальну особистість, яка впливає на її спосіб спілкування. Важливо бути відкритими до різноманітності і враховувати індивідуальні особливості кожної людини.

Оскільки в приватному спілкуванні Володимир та Олена Зеленські знаходяться поза громадським простором та офіційними медійними заходами, звичайно, ми не маємо прямого доступу до їхніх конкретних розмов або діалогів. Тому неможливо зробити точні та конкретні висновки про їхнє приватне спілкування.

Однак, в загальному розумінні, можна припустити, що мовлення Володимира та Олени Зеленських в приватному спілкуванні відрізняється від їхнього офіційного мовлення. Вони використовують більш неформальну мову, більш відкриті та прямолінійні у своїх висловлюваннях, а також демонструють більш особисті аспекти своїх характерів та взаємин. Можна стверджувати, що їхнє приватне спілкування, скоріше за все, є приємним, невимушеним і сповнене підтримкою.

Приватне спілкування подружжя Зеленських засноване на спільних інтересах, особистих стосунках та розмовах про повсякденні справи. В інтерв'ю

вони використовують більш просту та звичну мову, що характеризує приватне спілкування.

Усі ці пункти демонструють, що мовлення чоловіків і жінок може відрізнятися у певних аспектах, але не існує жорсткої роздільної лінії між ними. Індивідуальність та контекст впливають на спосіб спілкування кожної людини, незалежно від її статі.

ВИСНОВКИ

У ході аналізу мовлення Володимира Зеленського та Олени Зеленської можна виявити різні гендерні маркери, які відображають особливості їхнього спілкування. Обоє виявляють вплив соціокультурних стереотипів, які пов'язані з роллю чоловіка та жінки в суспільстві. Однак, варто зазначити, що ці маркери не є абсолютними, а виявляються у відносно обмеженому контексті.

Володимир Зеленський, як президент України, використовує мовлення, яке відображає його статус та владу. Він надає перевагу формальному стилю, проявляє впевненість та авторитет у своїх висловлюваннях. Володимир Зеленський використовує аргументацію, факти та логічні розповіді, щоб переконати своїх слухачів. Він зосереджений на публічному образі та сприймається як лідер.

Олена Зеленська, зі свого боку, виявляє більш емоційний підхід до мовлення. Вона використовує більше словесних описів, персональних деталей та загальних проникливих фраз. Олена Зеленська набагато більше звертає увагу на емоційний аспект спілкування та здатна передати свої почуття через мову. Її мовлення видається більш доступним та наближеним до загальної аудиторії.

Водночас, важливо відмітити, що гендерні маркери та комунікативні стратегії в мовленні Володимира та Олени Зеленських не обмежуються лише одними стереотипами. Їхні індивідуальні риси, особистість та спосіб спілкування також впливають на їхнє мовлення. Крім гендерних маркерів, важливо враховувати контекст, цілі спілкування та ситуації, у яких вони виступають.

Порівнюючи мовлення Володимира та Олени Зеленських, можна відзначити, що вони демонструють різні стилі комунікації. Володимир Зеленський акцентує свою авторитетність і концентрується на передачі фактів та аргументів, підтримуючи свою публічну образу. Олена Зеленська, у свою чергу, виражає більш емоційний підхід, надаючи перевагу персональним деталям та використовуючи загальні проникливі фрази.

Цільова аудиторія також впливає на стилі мовлення Володимира та Олени Зеленських. Володимир Зеленський, як президент, спрямовує свої висловлювання на широку громадськість та національну та міжнародну спільноту. Його мовлення відображає важливі питання державного управління та геополітики. Олена Зеленська, зі свого боку, звертається до ширшої публіки, фокусуючись на соціальних питаннях, гуманітарних ініціативах та справах, пов'язаних зі своєю фундацією.

Аналізуючи мовлення Володимира та Олени Зеленських, ми бачимо, як вони використовують мову як інструмент для вираження своїх поглядів, ідей, емоцій та цілей. Кожен з них вибирає свій власний стиль спілкування, відповідно до своєї ролі та сприйняття суспільства.

Ці різні мовленнєві підходи у подружжя Зеленських відображають багатогранність гендерних ролей та стереотипів. Вони демонструють, що немає єдиного "правильного" способу мовлення для чоловіків чи жінок. Кожна людина має свою унікальну особистість, яка відбивається у її способі спілкування.

Такий аналіз гендерних маркерів мовлення Володимира та Олени Зеленських дозволяє нам глибше розуміти та апредіювати багатство і різноманітність людського спілкування. Він нагадує нам, що комунікація є складним процесом, який залежить від багатьох факторів, включаючи гендерну соціалізацію, особистісність та контекст.

Аналізуючи їхнє мовлення, можна зрозуміти, що вони доповнюють одне одного у своєму спілкуванні. Володимир Зеленський, як лідер та політик, пропонує обґрунтовані рішення та вирішує стратегічні питання, тоді як Олена Зеленська, як партнерка та громадська діячка, вносить емоційну та людську складову у їхній спільний діалог.

Усе вищезазначене свідчить про те, що Володимир та Олена Зеленські мають відмінні стилі мовлення, які відповідають їхнім ролям, особистісним характеристикам та контекстам спілкування. Вони демонструють різні підходи до

комунікації, однак обидва створюють свої унікальні ідентичності та виявляють свої особисті риси через мову. Це підкреслює важливість розуміння того, що мовлення є комплексним явищем, яке відображає не лише гендерні відмінності, але й індивідуальність кожної людини.

Список використаної літератури

1. А. П. Грищенко Л. І. Мацько М.Я Плющ і. ін. Сучасна українська літературна мова: Підручник. 3-тє вид. К. : Вища шк., 2002. 439 с.
2. Борисенко Н. Лексичні засоби загальної оцінки у мовленні персонажів сучасної британської драми (гендерний аспект). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. № 16. С. 1–3.
3. Загнітко А. СЛОВНИК СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ. Донецьк, 2012. Т. 1. 401 с.
4. Загнітко А. СЛОВНИК СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ. Донецьк, 2012. Т. 3. 424 с.
5. Козак А. Гендерна лінгвістика в засобах масової інформації (ЗМІ) : thesis. 2009.
URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/16932>
6. Космеда Т. А., Карпенко Н. А., Осіпова Т. Ф., Саліонович Л. М., Халіман О.В. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика. Харків; Дрогобич : Коло, 2014. 470 с.
7. Прокопенко А. Гендерні маркери мовлення політичного діяча. *Наукові записки*. № 89 (5). С. 321.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
9. Чорна О. О. Комунікативні засоби творення іміджу політичного лідера : дис. канд. філол. наук : 10.02.15. Кропивницький, 2013. 267 с.
10. Deborah Tannen. *Talking from 9 to 5: Women and Men at Work*. 1995.
11. Edda Weigand and Daniel Perrin. *The Routledge Handbook of Language and Dialogue*. 2021.
12. Gert Rickheit and Carsten Schröder. *Handbook of Communication Competence*. 2021.
13. Goleman D. *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. 1995.

- 14.Harris Z. Discourse analysis // Language. : V. 28. № 1. 1952. 30 p.
- 15.Helen Sauntson and Lia Litosseliti. Gender and Language in the Workplace. 2020.
- 16.Jackie Jia Lou and ZhaoHong Han. Gender, Language and the Periphery. 2020.
- 17.John A. Barry Roger Kingerlee and Martin Seager. The Palgrave Handbook of Male Psychology and Mental Health. 2020.
- 18.Karen Medina. The Effectiveness of Open-Ended Questions in Enhancing Communication. 2019.
- 19.Kate Harrington, Lia Litosseliti and Helen Sauntson. Gender and Language Research Methodologies. 2020.
- 20.Kira Hall and Rusty Barrett. The Oxford Handbook of Language and Sexuality. 2021.
- 21.Klaus P. Schneider and Anne Barron. Pragmatics and Communication. 2020.
- 22.Lia Litosseliti and Helen Sauntson. Gender and Language: Theory and Practice. 2021
- 23.Maryam Jamarani and Fatemeh Ebrahimi-Bazzaz. Gender and Power in Discourse: From Colonial to Postcolonial Contexts. 2021.
- 24.Rose-Marie Déchaine Justina Olusola Babatunde and Andrew Adeleke Adebija. Gender and Language in Sub-Saharan Africa: Tradition, Struggle and Change. 2021.
- 25.Thomas M. Holtgraves and Sarah J. Hodges. The Oxford Handbook of Language and Social Psychology. 2020.

Список використаних джерел:

1. Офіс Президента України. Виступ Володимира Зеленського під час відеозустрічі з Національною асоціацією губернаторів США, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lmOxtWwBkx0>
2. Офіс Президента України. Виступ Олени Зеленської на щорічній Конференції послів, 2022. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QKpdohdeZHo>
3. Офіс Президента України. Володимир Зеленський виступив на Саміті міст і регіонів, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0wUYcLYEIXo>
4. Офіс Президента України. Володимир Зеленський звернувся до парламенту й народу Мексики, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6PFq5aGnI9o>
5. Офіс Президента України. Володимир Зеленський звернувся до політиків і народу Австрії, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kw2Y9HtoRC4>
6. Офіс Президента України. Володимир Зеленський і Олена Зеленська дали інтерв'ю ведучим телемарафону, 2022. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JmQ3f0Y-P1A>
7. Офіс Президента України. Володимир і Олена Зеленські дали інтерв'ю для CNN., 2022. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RbhbQoix21s>
8. Офіс Президента України. Олена Зеленська виступила на засіданні ООН щодо порушення прав людини в Україні через агресію РФ, 2023. *YouTube*.
URL: https://www.youtube.com/watch?v=pB7As2j_vLE
9. Офіс Президента України. Олена Зеленська обговорила з молоддю відновлення України, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-jXbF8t7n9M>

10. Офіс Президента України. Олена Зеленська презентувала українську формулу миру на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=StmgRIxPbS8>
11. Офіс Президента України. Олена Зеленська розповіла програмі Good Morning America на каналі ABC про свою фундацію, 2022. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RXL4YHGWpwk>
12. Офіс Президента України. Щоб перемогти тиранію, потрібне більше єднання; демократичний світ здатен його досягти, 2023. *YouTube*.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Zf2RyNFRMGI>